

Тайынша Маңы

Тайынша аудандық қоғамдық-саяси газеті
2006 жылдың 3 ақпанынан шыға бастады

№ 40 (835) 29 қазан, 2021 жыл

facebook.com/tainsha.tany

tayynshatany.wixsite.com/website

tainsha_tan@list.ru

«МЕКТЕПТЕ ҚАУІПСІЗ ТАМАҚТАНУ» - бұл өскелең ұрпақ денсаулығының кепілі»

Мектеп өмірлік маңызды орта болып табылады, ал оқушылардың дұрыс тамақтануы оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін шарттардың бірі болып табылады. Мектепте осы мәселеге жеткіліксіз көңіл бөлу балалардың денсаулығы мен даму қауіпсіздігі үшін теріс және қайтымсыз салдарға әкелуі мүмкін.

Мектептегі тамақтануды дұрыс ұйымдастыру денсаулықты сақтаудың және оқушылардың тиімді білім алу қабілетінің маңызды шарттарының бірі болып табылады. Дұрыс тамақтану аурулардың профилактикасы, балалар мен жасөспірімдердің жұмысқа қабілеттілігі мен үлгерімін арттыруға, физикалық және ақыл-ой дамуына ықпал етеді, олардың қазіргі өмірге бейімделуіне жағдай жасайды. Мектеп жасы - бұл баланың негізгі дамуы жүретін және өмір салты, оның ішінде тамақтану әдеті мен қалауы қалыптасатын кезең.

Тамақтану факторы мектеп жылдарында ерекше маңызды рөл атқарады: бала қарқынды өседі, ол барлық негізгі жүйелерді (тірек-қимыл (әсіресе қаңқа), жүрек-тамыр, жүйке) дамытады, бұлшықет массасының ұлғаюы (жыныстық ерекшеліктерді ескере отырып) және жыныстық жетілумен байланысты дененің түбегейлі гормоналды қайта құрылуы. Физиологиялық қайта құру аясында психосоциалды салаға жүктеме артады, жасөспірімнің әлеуметтік бейімделуінен туындаған шиеленіс артады. Осы кезеңдегі тамақтану режимі мен сапасының бұзылуы оқушылардың денсаулық жағдайына теріс әсер етуі мүмкін. Сондықтан балалар мен жасөспірімдердің тамақтануы тек ата-аналар тарапынан ғана емес, сонымен қатар балалар күнделікті рационның 55% алатын білім беру мекемесінің үнемі бақылауында болуы керек. Тамақтану факторы аурулардың профилактикасы, денсаулықты сақтауда және өнімділікті арттыруда маңызды факторлардың бірі болып табылады. Балалар мен жасөспірімдердің қауіпсіз тамақтануы олардың денсаулығын қамтамасыз етудің, инфекциялар мен басқа да қолайсыз факторлардың әсеріне төзімділікті, барлық жас кезеңдерінде оқу қабілетінің қажетті шарты болып табылады. Оқушылардың қауіпсіз тамақтануы - бұл жіті ұлануды немесе ауруды жоққа шығару қана қоймай, сонымен қатар әртүрлі тағамдарды ұзақ уақыт тұтыну нәтижесінде оқушының денсаулығының теріс өзгеруінің себебі емес. Мектепте болған кезде оқушылардың қауіпсіз тамақтануын ұйымдастыру олардың денсаулығы мен оқу тиімділігін сақтаудың негізгі факторларының бірі болып табылады, сондықтан да оқушыларды толық және қауіпсіз тамақпен қамтамасыз ету мемлекеттік назарында және тікелей білім беру мекемесі шешетін міндеттерінің тізіміне кіреді.

Мектеп асханаларында санитариялық-эпидемияға қарсы іс-шаралардың тиімділігін арттыру мақсатында жеке кәсіпкерлер тамақ дайындаудың барлық кезеңдерінде күнделікті өндірістік бақылауды жүзеге асыруды қарастырады.

Күн сайын тамақтану залында объектінің басшысы бекіткен ас мәзірі ілінеді, онда тағамдардың атаулары, әрбір дайын тағамның шығуы көрсетіледі. Мәзірде көрсетілген тағамдар мен аспаздық өнімдердің атаулары олардың пайдаланылған рецептуралар жинағында көрсетілген атауларына сәйкес келуі тиіс.

«Білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 5 тамыздағы № ҚР ДСМ-76 бұйрығымен бекітілген Санитариялық қағидаларының 119-тармағына сәйкес тәрбие және білім беру объектілерінің қоғамдық тамақтандыру ұйымдарында йогурт, сүзбе, айран; ұсақталған етпен құймақтар; флотский бойынша макарон; паштеттер; кремлі бар кондитерлік бұйымдар; тұтыну орамаларындағы кондитерлік бұйымдар мен тәттілер (шоколад, кампит, печенье); морстар, виастар; фритюрде қуырылған бұйымдар; жұмсақ қайнатылған жұмыртқа, жұмыртқа-глазунь; күрделі (төрт компоненттен астам) салаттар; саңырауқұлақтар дайындауға және өткізуге жол берілмейді. тез дайындалатын құрғақ тағамдық концентраттар негізінде бірінші және екінші тағамдар; газдалған, емдік және емдік - асханалық минералды сулар, тәтті алкогольсіз сусындар, алкогольсіз энергетикалық (сергітетін) сусындарды, диффузиялық қойылтылған шырындарды (буып-түйілген минералды және ауыз суларды қоспағанда); фаст-фудтар: гамбургерлер, хот-догтар, чипс, кептірілген нан, кириешектер; ащы тұздықтар, кетчуптар, ыстық дәмдеуіштер (бұрыш, желкек, қыша); дайындауға және өткізуге жол берілмейді. мыналарды: пастерленбеген сүтті, термиялық өңдеусіз сүзбені және қаймақты; суда жүзетін құстардың жұмыртқасы мен етін; ауыл шаруашылығы жануарларының ауруы бойынша қолайсыз шаруашылықтардан алынған сүт пен сүт өнімдерін; тілді, жүректі қоспағанда, өнімді жануарлар мен құстың қосалқы өнімдерін; өнімді жануарлардың етін және механикалық жолмен сүйектен айырған құс етін; құс етінен жасалған коллагені бар шикізатты; қайталама мұздатуға ұшыраған өнімді жануарлар мен құстың сойылған өнімдерін; генетикалық түрлендірілген шикізатты және (немесе) жоғары және бірінші сұрыпты бидай ұнының құрамында темір бар дәрумендер, минералдар.

Күн сайын медицина қызметкері немесе жауапты адам тағамдардың сапасын органолептикалық бағалау журналына жазба енгізе отырып, дайын тағамдардың сапасына органолептикалық бағалау жүргізуі тиіс.

Білім беру объектілерінің қызметкерлері мен ас блогы қызметкерлерінің жұмысқа жіберу рұқсаттары туралы белгісі бар жеке медициналық кітапшалары болуы тиіс.

Асхана қызметкерлері жұмыс басталар алдында шаштарын қалпақтың немесе орамалдың астына жинайды, зергерлік әшекейлерді, сағаттарды және басқа да сынатын заттарды шешеді, тырнақтарын қысқа кеседі және бояумен боямайды. Қызметкерлерге өндірістік үй-жайларға арнайы киімсіз кіруге және оның үстіне өзге де киім киюге жол берілмейді. Сапалы теңдестірілген тамақтануды ұйымдастыру өсіп келе жатқан баланың денесінің қалыптасуы мен жұмысында, аурулардың профилактикасы және оларды емдеуде маңызды фактор болып табылады. Оқушының қалай тамақтанатынын оның денсаулығы, көңіл-күйі, еңбек қабілеті, оқу іс-әрекетінің сапасына байланысты.

Анар ШАРИПОВА, Тайынша аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының бас маманы.

ЖАҚЫНЫҢА ЖАНАШЫР БОЛ!

ҚҰРМЕТТІ СОЛТҮСТІКҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР!

«COVID-19» дерті біздің елімізді ғана емес дүниежүзін алаңдатып отыр. Қауіпті ауру ондаған отандасымыздың өмірін қиды, жүздеген қазақстандықтың өміріне айтарлықтай зиян келтірді.

Кәсібилік пен жоғары әлеуметтік жауапкершіліктің арқасында көптеген елдердің ғалымдары адамдардың денсаулығын «COVID-19»-дан тиімді қорғайтын вакциналар жасады. Біздің елімізде 2021 жылдың басында ақпанынан азаматтарды вакциналау басталды. Бір өкініштісі, біздің облысымызда еке егу жұмыстары өте бәсең жүргізілуде. Жаһандық дертке вакцина ғана тосқауыл бола алатынын білсек те, еке салдыртуға асықпайтындар аз емес. Бүгінгі таңда солтүстікқазақстандықтардың тек 62 пайызы вакциналаудың толық курсынан өтті. Бүгіндері облысымыздағы эпидемиологиялық жағдайдың тұрақсыздығы баршамызды алаңдатып отыр. Облыстық денсаулық сақтау

басқармасының мәліметінше, коронавирус індетімен сырқаттанғандар саны күн сайын артып келеді. Соңғы екі аптада дертке шалдықандар санының 1,6 есе өсуі байқалды. Бүгіндері өңірдегі инфекциялық стационарларда 787 науқас жатыр, оның 65 пайызы 61 жасстан асқан адамдар. Вакцинаның қауіпсіздігі мен тиімділігі бүгінгі күні бұлтартпас фактілермен дәлелденген, инфекциялық стационарларда емделіп жатқан пациенттердің 99 пайызына еке егілмеген. Еке алған адамдар ауруды жеңіл түрде өткізеді және басқаларға қарағанда жұқтыру қаупі аз.

ҚҰРМЕТТІ ЖЕРЛЕСТЕР!

Біздің бәріміз де қалыпты өмірге тезірек оралғымыз келеді. Аға буын өкілдері ретінде біз сіздерді ғалымдар мен медицина қызметкерлерінің пікіріне құлақ асуға шақырамыз. Дер кезінде еке алып, дертті жеңіп шығуға атсалысайық!

Облыстық және қалалық ардагерлер кеңесі.

*****

КОРОНАВИРУСҚА ҚАРСЫ ВАКЦИНАЛАР

Медицинада мүлдем қауіпсіз ештеңе жоқ. Кез келген дәрі-дәрмек, ББҚ мен дәрумендер жағымсыз реакциялардың белгілі бір қаупін тудырады. Вакциналар да солай. Олар 100 пайыз қауіпсіз емес. Алайда вакциналарға жағымсыз реакциялар өте сирек кездеседі, көбінесе зиянсыз болады. Мысалы, кейбір адамдарға (өте сирек жағдайда) вакцина аллергиялық реакциялар тудыруы мүмкін. Бұл жағдай вакцина салғаннан кейін он бес минут ішінде байқалуы мүмкін. Осы себепті, вакцина салған соң жарты сағат дәрігердің бақылауында болу керек. Коронавирусқа қарсы вакцинациядан кейін дәрігерлер өте сирек жағдайда қан тамырларындағы асқынған қан ұйғыштары – тромбтардың пайда болғанын атап өтті. Олар вакцина алған адамдардың 0,002 пайызында ғана кездеседі. Бұл ықтималдылықты жасын түсу немесе құлаған көпірдің маңында кездесіп қалуы мысалымен салыстыруға болады. Бұл сирек, өте сирек кездеседі. Сонымен қатар, егер ковидті жұқтырсаңыз, тромбтар пациенттердің 20 пайызында, яғни әрбір бестен бірінде ауру ағымын қиындатады. Коронавирусқа қарсы вакцина алып, өзін қорғаған жандармен салыстырғанда вакцина алмаған адамдарда тромбтың асқынуына әкелетін ковидтің ауыр түріне шалдығу қаупі жүз есе жоғары.

Вакцина аурудан 100 пайыз қорғайды, 10 пайыздық ауру жұқтыру қаупі сақталады.

Вакцина автомобильдегі қауіпсіздік белдігіне ұқсас. Белдік апат кезінде жаракат алудан 100 пайыз қорғамаса да, ауыр жаракат алудан, жарымжан болып қалудан, кейде өлімнен сақтайды. Сол сияқты, вакцина инфекциядан 100 пайыз қорғамаса да, ковидтің ауыр асқынуының алдын алады және өмірді сақтап қалуы мүмкін. Есіңізде болсын, коронавирустың мутацияланған нұсқасы жұғуына сақтану үшін вакцинаның екі дозасын алу керек. Вакцина алғаннан соң бір ай бойы иммунитет қорғаныс толық дамымайды. Осы кезеңде барлық сақтық шараларын ұстану өте маңызды: маска тағыңыз, адамдар көп болатын жерге бармаңыз.

Пандемия қашан аяқталады?

Бұл, негізінен, халықтың вакцинаны қаншалықты сәтті алғанына байланысты. Азаматтарды вакцина салдыруға қызықтыру үшін Қазақстанда вакцинацияланғандар арасында пәтерлерге ұтыс ойыны

*****

ЖОҒАРЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯ

Қазақстандық балаларға жыл сайын жүздеген жоғары технологиялық операциялар жасалынады. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қаражатының есебінен 2,4 млрд теңге сомасына 582 операция жүргізілді. Жоғарыда аталған бір операцияның орташа құны 4 млн теңгеден асады.

Жоғары технологиялық медициналық қызметтер (ЖТМҚ) диагностика мен емдеудің инновациялық, бірегей әдістерінің көмегімен жүргізіледі.

ЖТМҚ-мен емделетін балаларда жиі кездесетін диагноздар-қан айналымы жүйесі, генитурарлы жүйе, ас қорыту, эндокриндік жүйелерінің аурулары және туа біткен ақаулар. Жыл басынан бері 198 бала кохлеарлық есту аппараттарын имплантациялаудың арқасында есту мүмкіндігіне ие болды, 172 пациент жүрек қызметін қалпына келтірді, 67 баланың несеп-жыныс жүйесі органдарында ота жасалынды. Қазақстандық мамандар қан мен сүйек кемігінің онкологиялық ауруларын емдеу кезінде 22 аллогендік және 5 аутологиялық сүйек кемігін трансплантациялауды жүргізді. Тағы 9 кішкентай қазақстандыққа бауыр трансплантацияланды, екі балаға ми ісіктері кезінде күрделі нейрохирургиялық оталар жасалынды.

Ең көп жоғары технологиялық медициналық көмек Нұр-Сұлтан мен Алматы қалаларында көрсетіледі. 2021 - жылдың 18 айында елордада балаларға 278, Алматыда – 252 жоғары технологиялық ота жасалды.

Ел ішінде медициналық технологияларды дамыту, бұл балаларға шетелге емделуге шықпай-ақ ем алудың мүмкіндігі екенін атап өткен жөн.

Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры қазақстандық дәрігерлердің оқуына және біліктілігін арттыруға ақы төлейді. Шетелдік мамандарды тарта отырып мастер-кластер өткізі, бейінді отандық дәрігерлерді (онкологтар, гематологтар, офтальмологтар, ангиохирургтер) қазақстандық ауруханалар мен ҒЗИ-да енгізілетін жаңа технологияларға оқытуға мүмкіндік береді.

Биылғы жылы мастер-класс шеңберінде 8 балаға интраокулярлы

өткізіле бастады, басқа да материалдық ынталандыру әдістері қолданылып жатыр. Айтпақшы, бұл басқа елдердің де, мысалы, АҚШ-тың кейбір штаттарының тәжірибесінде бар.

Америка Құрама Штаттары 4 шілдеде, яғни өздерінің тәуелсіздік күніне дейін пандемия аяқталуы керек деп мәлімдеді. Осы күнге дейін ересек тұрғындардың 70 пайызы вакцинаның кем дегенде бір дозасын, ал халықтың көп бөлігі екі дозасын алуы қажет деп жоспарлаған болатын. Бұл көрсеткішке Нью-Йорк, Калифорния және елдің басқа да бірқатар прогрессивті қалалары мен аймақтары қол жеткізді.

Мен Қазақстанда дәл осылай жасауды ұсынамын. Атап айтқанда, тәуелсіздіктің 30 жылдығына – 16 желтоқсанға дейін елдің ересек тұрғындарының 70 пайызына вакцина салуға тырыссақ. Менің ойымша, бұл орындалуы мүмкін міндет. Бұл бізге пандемиялық дағдарыстан тезірек шығуға мүмкіндік береді.

Алмаз ШАРМАН,

Профилактикалық медицина академиясының президенті, Америкалық денсаулық сақтау қауымдастығының мүшесі.

ретиноблостомамен селективті артериялық химиотерапия жүргізілді, бұл қатерлі ісіктерді емдеуге көмектесті, 5 балаға көмей және кеңірдек стенозымен түрлі реконструктивті операциялар жасалынды, 1 балаға халықаралық тіркелімінен бағаналық жасушаларды жеткізу арқылы туыс емес донордан гемопоэздік дің жасушаларын аллогенді транспланттау жүргізілді.

ЖТМҚ-ға жолдаманы қалай алуға болады?

ЖТМҚ алуға жіберу туралы шешімді пациентті жоғары технологиялық медициналық көмек көрсететін қандай да бір медициналық ұйымға жіберу мәселесін шешу үшін бейінді мамандар кіретін жергілікті денсаулық сақтау басқармасының басшысы құрған арнайы комиссия қабылдайды.

Бұдан әрі медициналық ұйым пациенттің тіркелген жері бойынша құжаттар пакетін ЖТМҚ комиссиясының қарауына жібереді, содан кейін комиссия құжаттарды қарайды, жолдаманың негізділігін айқындайды және хаттамаға ресімдей отырып, шешім қабылдайтын болады. Оң шешім қабылданған жағдайда ЖТМҚ комиссиясы емдеуге жатқызуға жолдаманы пациенттің құжаттар пакетін қоса бере отырып, «Емдеуге жатқызу бюросы» порталында тіркейді. Электрондық форматта қалыптастырылған медициналық ұйымға емдеуге жатқызуға жолдаманы пациент веб-порталда, ЖТМҚ ұсынатын денсаулық сақтау ұйымына емдеуге жатқызу кезінде қабылдау бөлімінде және тіркелген жері бойынша денсаулық сақтау ұйымына сұрау салу бойынша ала алады. Емдеуге жатқызуға жолдама келіп түскен сәттен бастап екі жұмыс күні ішінде қаралады және науқасты стационарға емдеуге жатқызу күнін айқындайды.

Егер сізде медициналық көмек алуға байланысты сұрақтар туындаған жағдайда, сіз өз емханаңыздағы Пациентті қолдау қызметіне хабарласа аласыз. Сондай-ақ, Қорға ресми кері байланыс арналары арқылы өтініш бере аласыз: 1406 байланыс орталығы, «Qoldau 24/7» мобильді қосымшасы, Қордың www.fms.kz сайты, Telegram-дағы Saqtandugy-bot.

"ӘМСҚ" КЕАҚ СҚО бойынша филиалының баспасөз қызметі.

ЕМХАНАҒА ТІРКЕЛУ ТУРАЛЫ

Емханаларға тіркелу науқанының екінші айы жалғасуда. Біздің елімізде ол жыл сайын 15 қыркүйектен 15 қарашаға дейін өткізіледі. Емханаға кімге тіркелу керек, бүкіл отбасы бір медициналық ұйымға тіркелуі керек пе және оны қалай таңдау керек? **Емханаға тіркелуге өтініш қанша уақыт ішінде қаралады?**

Электрондық үкімет порталы арқылы тіркелуге өтінім берілген жағдайда, тіркелу (немесе тіркелуден дәлелді бас тарту) 1 жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

Егер тіркеу науқаны кезінде басқа емханаға тіркелуге өтінім берілсе, пациент сол жерде медициналық көмекті қашан ала алады?

Тіркеу науқаны 15 қыркүйектен 15 қарашаға дейін жүргізіледі, ал оның нәтижелері келесі жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енеді. Яғни, пациент Жаңа жылдың басынан бастап басқа емханада медициналық көмек ала алады (емхана оның тіркеуге өтінімін растаған жағдайда).

Басқа емханаға тіркелген кезде бұрынғы емханадан бекітуден шығару автоматты түрде жүзеге асырылады.

Емханаға кім тіркеле алады? - Емханаға ҚР азаматтары, ҚР аумағында тұрақты тұратын (тұруға ықтиярхаты бар) шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар тіркеле алады. Азаматтардың бұл санаты тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі (ТМКК) шеңберінде және МӘМС жүйесінде қызметтерді алуға құқылы. Еңбек мигранттары мен олардың ҚР аумағына уақытша келген отбасы мүшелері де емханаға тіркеле алады – бұл ЕАЭО қатысушы елдерінің (Ресей, Белоруссия, Қырғызстан, Армения) азаматтары. Ол үшін оларда медициналық-санитариялық алғашқы көмекті (МСАК) және стационарлық көмекті алуға арналған ерікті медициналық сақтандыру шарты (полисі) болуы қажет. МСАК-қа ЕМС шартының негізінде емханаға тіркелуге және ТМКК-ге кіретін медициналық көмекті алуға болады. Еңбек мигранттары мен олардың отбасы мүшелері МСАК-қа ЕМС шартынсыз МӘМС-ке кіретін медициналық көмекті ала алмайды. Барлық азаматтарға бұрынғы емханасынан қызмет көрсетуді жалғастыру үшін өз емханасына қайта тіркелуге өтінім беруі қажет пе?

Жоқ, тіркелген халық өз емханасында медициналық көмекті ала беретін болады. Егер тиісті өтінім берілмесе, азаматтар өздерінің бұрынғы медициналық ұйымдарына тіркелген болып қалады.

Бір отбасының мүшелері бір учаскелік дәрігерге тіркелуі керек пе?

Медициналық-санитарлық алғашқы көмек көрсету отбасылық бақылау қағидатына негізделген. Дәрігерге осы отбасы мүшелерінің салауатты өмір салтын ұстануды қалыптастыру, аурулардың алдын алу және емдеу жеңіл болады. Мұндай тәсіл медициналық көмек көрсету кезінде оның сапасын айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді. Жақын жерде орналасқан емхананы таңдауға бола ма?

Медициналық-санитарлық алғашқы көмек (МСАК) көрсетудің негізгі қағидаты – аумақтық қолжетімділік болғандықтан, пациенттерге жаяу қолжетімділік шегінде (15-20 минуттық жүру) емханаларға тіркелу ұсынылады. Мұның артықшылығы үйде медициналық көмек алу мүмкіндігі болады. Жалпы, Сіз емхананы тұрғылықты жеріңіз бойынша емес (бірақ тұрғылықты жеріңіз немесе қала ауданы шегінде) таңдай аласыз. Бұл жағдайда учаскелік дәрігер немесе медбике пациенттің үйіне шақыруына келмейді, өйткені мекен-жайы олардың қызмет көрсету аумағына жатпайды.

Бір мезгілде бірнеше емханаларға тіркелу мүмкін бе?

Жоқ. Тіркеу жеке сәйкестендіру нөмірі (ЖСН) бойынша жүзеге асырылатындықтан, азаматтар тек бір емханаға тіркеле алады, бұл ретте бұрынғы емханадан есептен шығару автоматты түрде жүзеге асырылады.

Емханаға тіркелуге өтінім қандай себептермен қабылданбауы мүмкін?

Тіркеуден бас тартудың бірнеше себептері бар:

- дәйексіз құжаттар ұсынылды;
- пациент басқа қалада (кентте, ауылда) тұрады;
- аталған барлық учаскелерде тіркелген халықтың ең көп саны артты;

Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорында тіркелген халықтың ең көп саны аспауы тиіс:

* бір жалпы практика дәрігеріне – аралас халық саны 1 700 адам

* учаскелік терапевт-2 200 ересек адам;

* учаскелік педиатр- 0 жастан 6 жасқа дейінгі 500 бала, 0-ден 14 жасқа дейінгі 900 бала. Егер сұрақтарыңыз болса, сіз оларды емхананың пациенттерге қолдау көрсету қызметіне хабарласып сұрай аласыз. Егер сізге сол жерде көмектесе алмаған жағдайда, онда сіз ыңғайлы байланыс арнасы арқылы Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына өтініш жібере аласыз: fms.kz ресми сайты, 1406 байланыс орталығы, Telegram мобильді қосымшасындағы Qoldau24/7 және SaqtanduryBot.

Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ЖОЛ ЖОҚ!

Үстіміздегі жылдың тоғыз айында 10 мемлекеттік органда сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне 8 сыртқы талдау жүргізіліп, 218 ұсыным әзірленді. Олардың 95 пайызы шешімін тапты. Жүргізілген сыртқы талдаулар негізінде 40 ішкі нормативтік актіге өзгерістер енгізілді. Мысалы, М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінде бастамашылық сыртқы талдау барысында оқытушылар құрамды жұмысқа қабылдауға байланысты сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне тосқауыл қойыла отырып, профессор-оқытушылар құрамы мен ғылыми қызметкерлердің лауазымдарына конкурстық орналасу ережелері бекітілді.

Облыстық мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының қызметіндегі сыртқы талдау нәтижелері бойынша бұрынғы сыбайлас жемқорлық қылмысын жасаған адамды мемлекеттік жұмысқа қабылдау фактісі анықталды. Басшыға қысқартылған өндіріс тәртібінде 145850 теңге көлемінде айыппұл салынды. Табиғи монополиялар департаментінде тиісті бақылаусыз қызмет көрсету тарифіне салынатын тауарларды сатып алуды жүзеге асырғаны тіркелді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы 9 мониторинг өткізіліп, бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде гранттар беруге конкурстар ұйымдастыру, Петропавл қаласы колледждерінің жатақханасына студенттерді орналастыру, бағдарлам орнатудың орындылығы, көріз коллекторын қайта жаңарту, тұрғын үй

*** ** ** *

2021 жылғы қарашада аудандық мәслихаттың хатшысымен, облыстық және аудандық мәслихаттың депутаттарымен азаматтарды қабылдау КЕСТЕСІ

№ р/с	Қабылдауды жүргізген тұлғаның тегі, аты-жөні, лауазымы, жұмыс орны	Қабылдау күні
1	Алпысов Ерлан Сапарбеқұлы — облыстық мәслихаттың депутаты, «Племзавод Алабота» ЖШС-нің басшысы	25 қараша
2	Рудничкий Виктор Иванович — аудандық мәслихаттың депутаты, «Дашка-Николаевка СК» ЖШС-нің директоры	3 қараша
3	Кершис Александр Владимирович — аудандық мәслихаттың депутаты, ДЭУ-65 бастығы	4 қараша
4	Әбдірахманова Айгүл Бағдатқызы аудандық мәслихаттың депутаты, «ЗИМ-Экспорт» ЖШС-нің директоры	5 қараша
5	Бекшенов Сәрсенбай Мұратұлы — аудандық мәслихаттың депутаты, Тайынша ауданы мәслихатының хатшысы	8 қараша
6	Егімбаев Руслан Елшібайұлы — аудандық мәслихаттың депутаты, «Престиж Агро» ЖШС-нің директоры	10 қараша
7	Ысқақова Диана Еслямбекқызы — аудандық мәслихаттың депутаты, «№ 1 Чкалов орта мектебі» КММ-нің педагог-психологы	12 қараша
8	Мұхамедқалиева Айгүл Ботақызы — аудандық мәслихаттың депутаты, «Тайынша қаласының № 4 орта мектебі» КММ-нің директоры	15 қараша
9	Трифонов Николай Николаевич — аудандық мәслихаттың депутаты, «ТайыншаКоммунСервис» ЖШС-нің директоры	17 қараша
10	Латиф Батес — аудандық мәслихаттың депутаты, «Тайынша КБАА» ШЖҚ-дағы КМК-ның бас дәрігерінің орынбасары	19 қараша
11	Жақыпов Данияр Келденбекұлы — аудандық мәслихаттың депутаты, «Данияр-Бидай» ЖШС-нің менеджері	22 қараша
12	Қожахметова Әсемгүл Әділханқызы — аудандық мәслихаттың депутаты, «Многоцветный негізгі мектебі» КММ-нің мұғалімі	26 қараша
13	Мергасимов Бауыржан Маратұлы — аудандық мәслихаттың депутаты, «Дарига» ЖК басшысы	30 қараша

Аудандық мәслихат депутаттарының қабылдау уақыты: 11.00.-ден 13.00.-ге дейін.

Мына телефондар арқылы қабылдауға алдын-ала жазылуға болады: аудандық мәслихат — 23072, «Nur Otan» партиясының аудандық филиалы — 22047.

қорын басқару және пайдалану, агроөнеркәсіп кешені саласын субсидиялау, жер қатынастарын жетілдіру мәселелері қамтылды. Оның қорытындысы бойынша 39 ұсыныс әзірленді.

Біздің жұмысымызда әкімшілік жауапкершілік шараларының мәні айрықша. Әкімшілік құқық бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің құзыретін бекітетін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске түзетулер енгізілді. 2 әкімшілік хаттама жасалды. Салынған және төленген айыппұлдар сомасы 291700 теңгені құрайды. Департамент қызметіндегі басым бағыттардың бірі квазимемлекеттік және корпоративтік секторда сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты іске асыру болып табылады. Өңір бойынша квазимемлекеттік сектордың 190 субъектісі тартылып, комплаенс-офицерлермен апта сайын кездесулер ұйымдастырылды. Бюджетті жоспарлауда оның орынсыз жұмсалыу фактілеріне жол бермеу мақсатында кәсіпкерлер палатасымен келісімшарт жасалды. «Сатып алудың бірыңғай терезесі» порталының мониторинг қорытындысы бойынша сатып алу бағаларын көтерудің 31 фактісі ашкереленіп, 26 мемлекеттік органда бағаны төмендету шаралары қабылданды. Сатып алу бағасын төмендетуінің жалпы сомасы 292,8 млн. теңгеге жуық.

Жедел-тергеу қызметі шеңберінде 74 қылмыстық іс тіркелді, оның 66-ы сыбайлас жемқорлыққа қатысты. Мемлекетке 420 млн. теңге залал келтірген 8 басшының арам пиғылы ашкереленді. Сыбайлас жемқорлыққа барғаны үшін 18 адам сотталды. Олардың 5-уі темір торға қамалды, біреуінің бас бостандығы шектелді, қалғандары айыппұл төледі. Облыс әкімі аппаратының шаруашылық басқармасының басшысы 7 жылға, орынбасары 3 жыл 6 айға абақтыға жабылды. Бұл екеуі мемлекеттік сатып алудың жалған шарттарын жасау жолымен бюджеттен 5 млн. теңгені жымқырған. Бұдан бөлек, шаруашылық басқармасының басшысы үш кәсіпкерден 1 млн. теңге мөлшерінде пара бопсалаған. Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі көлік комитетінің бас сарапшысына 30000000 теңге көлемінде айыппұл салынды. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте жұмыстың пәрменді тетіктерінің бірі – қоғамдық іңдетке қарсы іс-қимылға жәрдемдесетін адамдарды көтермелеу. Азаматтарды көтермелеудің жаңа сараланған жүйесі бойынша сыбайлас жемқорлық туралы хабарлаған адам пара немесе залал сомасының жалпы көлеміне қарай 10 пайызына ие болады. Бұл ретте ең жоғары сыйақы – 4000 АЕК-ке дейін, яғни 11,6 млн. теңге мөлшерінде. 5 адамға 1020950 теңге сыйақы төленді. «Қылмыстық істерді тергеу нәтижелері бойынша мемлекеттік органдар мен ұйымдарға сыбайлас жемқорлықтың себептерін жоюдың 33 ұсынымы жіберіліп, 33 лауазымды тұлға тәртіптік жауапкершілікке тартылды, 4-уі қызметінен босатылып, 2-уінің лауазымы төмендетілді. Мемлекеттік органдардың ұжымдарында сыбайлас жемқорлық қылмыстарын жасау профилактикасына жаңашылдық ретінде енгізілген бұрынғы әріптестеріне қатысты сот үкімін жария етуді көрсету тәжірибесі жалғасатын болады.

Нұрлан ЖАХИН, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл департаменті басшысының бірінші орынбасары.

БОЛАШАҚТЫ БҮГІННЕН ОЙЛА

2021 жылдың үш тоқсан ішінде КММ «Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының Солтүстік Қазақстан мемлекеттік архиві» (Келесі - филиал) Тайынша филиалына сақтауға 2893 іс тапсырылды, 7 жаңа қор құрылды. Сақтауға келесі құжаттар тапсырылды: ТОО «Колос», ТОО «АҚ БҰЛТ», ТОО «NORD FLOUR», ИП «Жилин», Кооператив «Еңбек», КММ «СҚО Тайынша ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы бөлімі», Красноармейск аудандық мемлекеттік сақтандыру инспекциясы, КММ «СҚО Тайынша ауданы әкімдігінің ветеринария бөлімі».

Архив ісін жетілдіру бойынша дамыту және жақсарту, есеп жасау, сақтау және құжаттық ақпаратты қолдану бұл біздің Филиалымыздың басты қызметіміз. Сонымен бірге, Филиал «мұрағат сілтемелер, мұрағатталған құжаттардың көшірмелерін немесе мұрағат үзіндісін беру» мемлекеттік қызметін көрсетеді.

Жыл ішінде көп сұраулар келеді, олар бөлінеді:

1. **тақырыптық сұраулар** (белгілі бір мәселе, тақырып, оқиға, факт (тақырыптық сұраулар, өмірбаяндар) бойынша информация беру сұраулар);

2. **генеалогиялық сұраулар** (туыстық қатынасты орнату үшін қажет, екі немесе одан да көп адамдардың туыстық байланысы, отбасы тарихы, тұрғын бойынша информация беру сұраулар);

3. **әлеуметтік – құқықтық сипат сұраулар** (еңбек өтілі және жалақы өлшемі, жасы, отбасы құрылымы, білімі, марапаттауы, зейнетақы жарналары мен әлеуметтік аударымдарды аударуы, ғылыми дәрежелер мен атақтар беруі, төтенше жағдай туралы, емделуі, эвакуация, репрессия, оңалтуы, әскери бөлімдер мен құрамалардағы қызметі, экологиялық апат аймақтарында тұруы, бас бостандығынан айыру орындарында болуы, азаматтық хал актілері туралы бойынша сұраулар).

Физикалық және заңды адамдардың құжаттарды тақырыптық және генеалогиялық сұраулар бойынша ашып көрсету ақылы түрде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы заңында белгіленген уақыт мерзімінде әлеуметтік - құқықтық сипаты бойынша сұраулар ақысыз түрде жүзеге асырылады.

Егер Интернетке кіру мүмкіндігі болса, қызметалушы электронды мемлекеттік қызметке өтінімді «Электрондық үкімет» порталы арқылы жібере алады.

Не болмаса, өтінімді Тайынша ауданы филиалында орналасқан «Connection Point» сектордағы өзіне-өзі қызмет көрсету аймағы арқылы беруге болады. (мекен-жайы: Солтүстік Қазақстан облысы, Тайынша қаласы, Пролетар көшесі 193).

Сұраныстарды орындау үшін Филиалда жеке тегі (жұмыс орнын сақтау, еңбек өтілі, азаматтардың жалақысы), және тұрақты сақтау бойынша (ұйымдар мен мекемелердің, Тайынша ауданы бойынша елді мекендердің аты өзгеруі туралы сұраулар) құжаттар болуы керек. Алайда, Филиал 2021 жылдың 9 айы бойынша Тайынша ауданындағы ұйымдар мен мекемелердің құжаттары сақталмауы себебімен 201 теріс сілтеме берілді, ал әрбір сілтеменің артында адам өмірі тұр. Сақтау келесі құжаттар тапсырылмайды: Келлер СЭҚ, Келлер ауданының әмбебап дүкен мен тамақ өңдеу зауыты, Келлер МЖЗ, Обухово тау -кен байыту комбинаты, ТОО «Тиолойн», ТОО «Шағалалы» 1997 жылдан бастап, ТОО «Каратомар», ТОО «Победа Тайынша», ТОО «Чаглинское», Чкалово коммуналдық мекемесі, ТОО «Масло-дел-Агро», АШК «Ландман» және тағы басқалары.

«СҚО әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының Солтүстік Қазақстан мемлекеттік архиві»

ОЙ-ӨРІСІ БИІК ТҮЛҒА

Адам бойындағы асыл қасиеттердің бірі – адамгершілік. Тағдырыңның қиындықтармен сыналар, өмірдің қызығы мен қайғысы қатар келер кездері болады екен. Сондай сәттерде сабырлы санасымен, адамгершілік қасиеттерімен дараланатын, ақыл - ойын өзі түгіл өзгемен де бөлісетін, адами асыл қасиеттерге бай тұлғалар бар. Осындай абыройлы, ой – өрісі биік тұлға ағаларымыздың бірі – Алпысбаев Сансызбай Алпысбайұлы. Сансызбай Алпысбайұлы – ел ағасы. Ол өз өмір тарихында сан түрлі қиындықтар мен арпалыстарды бастан кешірді, қиын да күрделі жолдардан өтті. Ол бұрынғы Чкалов ауданының Жаңатілек ауылының тумасы. Бала кезінен ауылшаруашылық жұмыстарының, техника тілінің қыр-сырына үйреніп өсті. Бұл орайда әкесінің де баласына сіңірген еңбегі мен тәрбиесі аз болмаса керек, кенже ұлына білгенін үйретіп, еңбекқор болып өсуіне, алдына қойған мақсатына қол жеткізуіне баулыды. Сансызбай Алпысбайұлы әке сенімін ақтап білді. Еңбектің баспалдақтарымен жоғары өрлеген азамат қазір 75 жасқа жетіп, өмірдің қызықты да қымбат кезеңінде бақытты ғұмыр кешуде. Ағамыздың есімі Тайынша ауданының барша жұртшылығына таныс. Целиноград ауыл шаруашылығы институтын аяқтаған жас маманның еңбек жолы 1970 жылы басталған еді. Содан бері үнемі еңбек майданында болды. Жауапты қызметтердің тізгінін ерте ұстаған ол өзі еңбекпен шыңдала жүріп, өкшесін басқан талай жасты да шынықтыра білді. Өзінің адамгершілік қасиеттерінің және ақ жүректілігінің қайтарымы шығар, ағамыз қандай қиындықтар кездесе де өмір баспалдақтарынан сүрінбей, биіктерге өз абыройымен көтерілген адам. Ол - өз ойын бүкпесіз ашық айтады, қандай іске де үлкен жауапкершілікпен қарайды, тындырымды, тиянақты, арманшыл, талапшыл, ақын жанды құрметті азамат. Өз ортасында беделді, көпшілікке, жолдастары мен ағайын – туысқа сыйлы жан. 1995 жылдан зейнет жасына дейінгі еңбек жолы өзіне есте қаларлық ереше жылдар болды. Бұл кезде көбі жеке шаруашылық немесе өз алдына кәсіпкер атанып, өз күнін көрген кез болды. Осындай қиыншылықтарға ағамыз төтеп беріп, еңбекке араласып кетті. Жұмыс орындарын ұйымдастырып, жұмыстың қарқынды жүруімен қатар, жұмысшыларға еңбек етуге жағдай жасауға тырысып бақты. Тіпті кішкентай болса да наубайханада жұмысқа кірісіп, май, шұжық цехтары да пайда болды. Осылайша елде жұмыс орындарымен табыс көзі пайда болды. Халықтың басшыға деген сенімі арта түсті. Еңбек десе ерінбейтін ағамыз зейнет жасына дейін осы шаруашылықта абыройлы еңбек етті. Еңбек еткен жылдары ел ағасы атанып, өзінің іскер де білікті маман және өз ісіне асқан жауапкершілікпен қарайтын еңбек адамы екенін дәлелдей білді. Жалпы ауыл шаруашылығы саласында өткен еңбек өтілі, ағамыздың ерекше есте қалар өмір мектебі болса керек, өйткені ақын жанды Сансызбай Алпысбайұлы өзінің жректен шыққан ән-жырларында осыны байқатады. Еңбекпен ерте есейген ел ағасының өмірі, әр кезеңдерде әр тақырыпта жазылған өлеңдері мен ой иірімдері кейінгі ұрпаққа үлгі-өнеге. Қайырымдылық, үлкенге құрмет көрсету, өзіңнен кішіге де ізет ете білу – ел ағасының бойындағы асыл да адамгершілік қасиеті десек артық емес. Ордалы елдің ардақты да құрметті азаматы, өскен әулеттің ақылшысы, құшағы кең бауырмал Сансызбай Алпысбайұлы өмірдің бір белесі 75 жасқа толады.

Туған күніңіз, мерейлі жасыңыз, құтты болсын!

Гүл ЖАМАШҚЫЗЫ, «Тайынша таңы»

АРДАГЕРЛЕР ӨМІРІ

Қазанның бірінші жұлдызында бүкіл елде 1990 жылдың 14 желтоқсанында БҰҰ Бас Ассамблеясымен бекітілген Халықаралық қарттар күні аталып өтеді.

Бұл мереке барлық қарт адамдарға олардың адал еңбегі, зор өмірлік тәжірибесі, мейірімділігі мен даналығы үшін құрмет көрсету мен алғыс айтуға керемет мүмкіндік береді. Тайынша ауданында 2021 жылдың қазан айы өте белсенді және жоғары деңгейде өтті. Күздің осы айы аға ұрпақ өкілдеріне көптеген қуанышты кездесулер, бақытты сәттер мен көптен күткен мерекелік іс-шаралар сыйлады. Барлық мекемелер мен ұйымдар ортақ іске қатысып, қарт адамдардың уақытын түрлендіріп, оларға кездесулер ұйымдастырып, туындаған қиыншылықтарына да қолдау көрсетті. Өткен мерекелік іс-шаралар барынша қызықтарға толы болып есте қалды.

Аудан әкімдігінің мәжіліс залында аудан әкімі Р.А.Анбаев қарттар айлығының басталғанын хабарлап, «Еңбек ардагері», «Ардагерлер қозғалысының белсендісі» медалімен Тайынша ауданының зейнеткерлерін марапаттады. Барлық ауылдық округтерде әкімдермен, ардагерлер қозғалысының төрағаларымен және белсенділерімен кездесулер өтті.

Барлық іс-шаралар балалар мен ересектерге жайлы көңіл күй сыйлауға, балалардың қарттарды аялауына, құрметтеуге тәрбиелеуге бағытталды.

Қарттар айлығы аясында емхана қызметкерлері қарт емделушілерді назардан тыс қалдырмады, қайырымдылық пен жылулыққа мұқтаж адамдарға арналған «Ашық есік күні» акциясы өткізілді, бұл емханаға келуге жағдайы жоқ қарт адамдар мен тыл еңбеккерлері. Оларға үйде дәрігерлік тексеріс жасалды, қанда холестерин мен қанттың құрамы тексеріліп, қажетті көмек көрсетілді, сондай-ақ дұрыс тамақтану бойынша ұсыныстар берілді. Ардагерлер қозғалысының белсенділері стационарлық емдеуде жатқан зейнеткерлерді құттықтап сыйлықтар берді. Айлық ішінде бір апта бойы қалада шаштараз, автобус билеті, нан тегін берілді. Ауылдық жерлерде де қарттар үшін мәдениет қызметкерлерінің ұйымдастыруымен өтетін кездесулер болды. Құттықтаулар, концерттік қойылымдар, сыйлықтар қандайда бір себеппен мекемелерде өтетін іс-шараларға қатыса алмайтын адамдарға мерекелік көңіл күй сыйлайды.

Ардагерлер ұйымдары арасында Чкалов, Киров, Зеленогай, Келлер, Большеизюм, Летовочный, Чермошнян, Миронов, Алабота ауылдық округтерінде белсенді жұмыс жүргізілді. Қарттар айлығына арналған шахмат турнирі өткізілді. Қазан айында «Жақсылық жаса» қалалық акциясы аясында ардагерлер жалғызбасты, аз қамсыздандырылған отбасыларына азық-түлік, киімдер, ақшалай қаражат таратты. Ай көлемінде барлық ардагерлер мекемелерінде салтанатты іс-шаралар өтті. Ардагерлер ұйымдарының белсенділеріне мұражайларға экскурсия ұйымдастырды. Қарттар үшін түрлі іс-шаралар өткізілді. Ерекше мерекенің бірі көркем өнерпаздар сайысы болды. Сайысқа 170-тен артық ардагер қатысты, 20 ардагер онлайн режимінде күз сыйлықтарын ұсынды. Жыл сайын қарттар айлығында «алтын жастағы» қарттарға басты назар аударылды. Көптеген ардагерлер қызығушылықтары бойынша клубтарға барып, қолданбалы өнермен айналысады. Іс-шаралардың сан түрлілігі қарттарға қызықты өмір сүруге, тек

көрермен емес, қатысушы болуға мүмкіндік береді. Қарттарымыз ауданның мәдени өміріне де атсалысты, сенбіліктерге қатысты.

10 қазанда Соқырлар қоғамымен бірлесе отырып, нашар көретіндер мен мүлдем көрмейтіндермен кездесу өткізілді. Бұл іс шара 15 қазанда өткізілетін Халықаралық ақ таяқ күніне арналды. Соқырлар қоғамының төрағасы Амантай Жантілесов көзі көрмейтін адамдардың өмірінен қызықты оқиғаларды әңгімелеп, олардың жетістіктері туралы мәлімет берді. Аудандық ардагерлер кеңесінің төрайымы сайыс жеңімпаздарына дипломдар мен сыйлықтар табыс етті. «Қамқорлық» операциясына 14 тимур жасақтары (164 адам), 19 жас еріктілер жасақтары (533 адам) қатысты, бұл негізінен астық жинау, шағын шаруашылық жөндеу, отын дайындау және жинау. Сондай-ақ айлық кезінде ресми сайтта, әлеуметтік желілерде айлықтың өту барысы туралы ақпараттық материалдар жарияланып тұрды. Қазан айында алпыстан астам аудандық іс-шаралар өткізілді. Оларға 5430 адам қатысты, оның ішінде 1200 тек көрермен емес,

өткізілген іс-шаралардың ең белсенді қатысушылары болды.

Қарттар айлығы зейнеткерлерге көп көңіл бөлу, құрмет көрсету және қызмет көрсету мәдениетінің еселенген уақыты. Бұл тағдырлары мемлекет тағдырымен тығыз байланысты болып келетін аға ұрпаққа, ардагерлерге, олардың өмірлік тәжірибелеріне, өмірлік ұстанымдарына, салттарына назар аударуға тағы бір себеп.

Қарттарымыздың баға жетпес тәжірибесі, олардың даналығы мен білімі бізге, әсіресе болашақ ұрпаққа аса қажет. Жалпы аудан бойынша 7238 зейнеткер, 7 Ұлы Отан соғысының ардагері, 358 тыл еңбеккері мен 49 Ауған соғысының ардагері бар. Міне, осынау қыруар шаруаның басында 2015 жылдан аудандық Ардагерлер кеңесінің төрайымы Нина Владимировна Попова. Сонымен қатар, аудандық ардагерлер кеңесі ардагерлер арасындағы қоғамдық-саяси, мәдени, спорттық іс-шаралар өткізуде ішкі саясат, мәдениет, спорт, білім, әлеуметтік қамсыздандыру бөлімдері тарапынан қолдау мен көмегіне сүйенді, олармен бірлесе еңбек атқарады. Ардагерлеріміздің ұсыныстарына аудан, ауыл басшыларының қолдау көрсетуі нәтижесінде мекемелер мен жеке кәсіпкерлер, шаруашылықтар демеушілік, қажет деген тұрмыстық көмектер көрсетті. Олар: «Шахирис» ЖШС-і, ЖК «Медведев», ЖК «Кренделева», «Беркат» ЖШС-і, ЖК «Сельмурзаев», ЖК «Сатанбекова», ЖК «Анорова», «НұрОтан», «Мәслихат» және қалалық әкімдік. Биылғы жылы Тайынша аудандық ардагерлер кеңесі жоғары марапатқа ие болды. Облыстық «Жомарт жүрек» байқауына қатынасып, «ЖЫЛДЫҒЫ ҮЗДІК ҚАМҚОРШЫСЫ» номинациясының жүлдегері атанды. Алдағы уақытта да ардагерлер кеңесі – алдында тұрған келелі міндеттер мен Ел Президенті бастамаларын қоғамымыздың болашағын айқындайтын өзекті мәселелермен сабақтастырып, жауапты міндеттер жүгін жұмыла көтеру үшін әлі де атқарушы билікпен, мемлекеттік емес ұйымдармен, саяси партиялармен ынтымақтастықты ойдағыдай жетілдіре түсетініне сенімдіміз.

Гүл ЖАМАШҚЫЗЫ, «Тайынша таңы»

ЖАНЫ ЖАЙСАҢ, ЖҮРЕГІ ЖАРАЛЫ ЖАНДАР

Тайынша қаласында, шынымен де жаны жайсаң, жүрегі жаралы жандар өмір кешіп жатқан әлеуметтік қызмет көрсету орталығы бар. Орталықтың атауы, кадр құрамы өзгерсе де, әлеуметтік қорғау қызметі еш өзгермей, орталық қызметкерлері мұқтаж адамдарға уақытында қажетті қызмет көрсетіп, оларға сенімділік, мейірімділік пен қолдау сыйлауда.

Әлеуметтік қызмет көрсету орталығында 230 адам еңбек етеді. Қызмет түрін алушылардың көңіл күйі олардың мамандармен өзара қарым-қатынасының қаншалықты сеніммен орнатылғанына байланысты.

Ұжымда әлеуметтік жұмыс бойынша бес адам жұмыс жасайды. Әлеуметтік қызметші дегеніміз – ол осы «өзге» әлемнің бір бөлігі ретінде оның адамдарымен танысып, олармен бірге қуанып, қайғысына ортақтаса алатын адам. Қазір бұл орталықта 450 адам тұрып жатыр. Бұл психикалық аурумен ауыратын, әлсіз, тез ренжитін, өзіне тұрақты назар аударғанды талап ететін адамдар. Әрбіреуінің өзінің мінез-құлқы, өзгеше өмірі мен тағдыры бар. – Біздің қарамағымыздағы әрбір жанның бабын тауып, оларды түсініп, жағымды эмоцияларға тарта білу керек – дейді орталық директоры Журавлёва Людмила Николаевна. Бізде өз ісін білетін мамандар жұмыс істейді, олар біреудің қайғысына немқұрайлы қарамай, ешкімнен өз еңбегі үшін алғыс күтпей еңбектеніп келеді. Олар адамға көмек көрсетуді жай ғана жұмыс емес, азаматтық парыз деп қабылдайды. Әлеуметтік қорғау саласының қызметкерлерінің негізгі жұмысы – қызмет алушылар өздерін орталықта өз үйлеріндей болмаса да жайлы сезінулерін қамтамасыз ету. Орталықта денсаулық жақсартуға бағытталған дәрігерлік көмекке ерекше орын беріледі. Медициналық персонал тәулік бойы адамдардың денсаулығын тексеріп, ем-шаралар қолданады. Жыл сайын тереңдетілген медициналық тексеру өткізіледі. Мекемеде физиокабинет, зертхана, ем-дом және стоматологиялық кабинеттер жұмыс жасайды. Тәжірибелі аспаздар мен асхана қызметшілері дәмді тамақтар әзірлейді. Ал, калория мен дәрумендерді есептеп, тағам дайындауды, диетамен тамақтану барысын арнайы медбике бақылап отырады. Шаруашылық бикелері мен кір жуушылар, санитарлар мен ваннашылар, кіші медициналық персонал тазалық пен тәртіп, жайлылық орнатады. Олар күн сайын әлеуметтік тұрмыстық қызметтер көрсетеді, үй жағдайына жақын жағдайлар орнатуға тырысады. Орталықта еңбек терапиясына көп көңіл бөлінеді. Қызмет алушыларды еңбекпен оңалту - жақсы өмір сүруді қамтамасыз ететін іс-

шаралар кешенінің құрамдас бөлігі болып табылады. Еңбек терапиясының мамандары аспаздық жарыстар мен қолөнер көрмелерін ұйымдастырады (суретте). Мәдениет қызметшілері бос уақытты қызықты өткізу үшін мерекелер, сайыстар, ойын және би бағдарламаларын ұйымдастырады. Орталықта 20 жылдан артық еңбек еткен – Басс И.Н., Невельская В.З., Қайырбекова Б.О., Лопата С.В., Медведева Т.Я. осы ұжымдағы беделді де абыройлы қызметкерлер. Әлеуметтік қорғау жүйесі қызметкерінің мерекесіне орай мекеме санитарлары Файзуллин Р.С. және Сорокина А.М. Тайынша ауданы әкімінің алғыс хатына

ұсынылған екен. Газет тілшілерімен сұхбат барысында, Әлеуметтік қорғау жүйесі қызметкерінің мерекесі қарсаңында орталық директоры Журавлёва Людмила Николаевна әлеуметтік қорғау орталығының ұжымын кәсіби мерекелерімен шын жүректен құттықтап, бәріне мықты денсаулық, отбасында береке- бірлік тілейді. Біз де, әсіресе, осы еңбек ұжымы мен орталықтағы шынайы қамқорлықты қажет ететін азаматтар мен азаматшаларға өзінің еңбегі мен мейірімін, жан жылуын сөзбен жеткізе білетін білікті басшыға және осы ұжымда еңбек атқаратын мейірімді жандарға айтарымыз:

Кәсіби мереке құтты болсын! Асқан жауапкершілікті талап ететін қиындығы мол осы жұмыстарыңызда сәттілік, шыдамдылық тілейміз!

Гүл ЖАМАШҚЫЗЫ, «Тайынша таңы»

*****

АЛАЯҚТАРДАН САҚ БОЛЫҢЫЗ

Құрметті азаматтар, Тайынша ауданында алаяқтық жағдайлар жиілеп кетті! Алаяқтар қарт адамдарға телефон шалып, олардың туысқаны қиын жағдайға душар болғанын хабарлайды, «полиция ұстады», «жол-көлік оқиғасына түсті» немесе басқа жағдайлар ойлап табады. Сондықтан ол туысқанға көмектесу үшін тезірек ақша жіберу керектігін айтады. Қаражат сомасы бірнеше мыңнан бірнеше жүз мыңға баруы мүмкін. Міне, шұғыл хабарламаның бір мысалы - азамат «М» үйінде отырған кезде үй телефонына белгісіз ер адам қоңырау шалып, полиция қызметкері деп өзін таныстырады, сөз арасына Ресейде тұратын ұлы қылмыс жасағаны үшін полицияда қамауда екенін айтады. Одан кейін азамат «М» баласының дауысына ұқсас дауыстың көмек сұрағанын естиді. Жауапкершіліктен алып шығу үшін белгісіз адамдар абоненттік нөмірге 50 000 теңге көлемінде қаражат аударуын сұрайды. Егер сіз ұқсас жағдайға тап болсаңыз, алаяқтардың шарттарын орындауға асықпаңыз. Әрине, телефонмен қайғылы жағдайды естігенде, сабыр сақтау оңай емес. Дегенмен, өзіңізді қолға алуға тырысыңыз. Сол туысқаныңызға немесе сізге келген ақпаратты растайтын немесе теріске шығаратын адамдарға

бірден қоңырау шалып көріңіз.

Сонымен қатар, Интернет желісінде зат сатып алуда абай болыңыз. Интернет сатушыларға сөзсіз сене бермеңіз! Зат сатып алар алдында түрлі іздеу жүйелері арқылы сатушы туралы ақпарат қараңыз, ол ұзақ уақыт қызмет етсе, оң немесе теріс пікірлер қалуы керек. Егер сатушы толық немесе бөлшектеп ақша аударуды талап етсе, белгісіз адамға қаншалықты сенетініңізді ойлаңыз. Әсіресе, қымбат зат аларда шарт бойынша төлем жасауды талап етіңіз, сонда сіз тауарды жеткізу қызметінің кеңсесінде тауарды алғаннан кейін төлейсіз. Бұл қосымша шығын болуы мүмкін, бірақ осылай сіздің алданып қалмайтыныңызға кепілдік болады. Әлеуметтік желі арқылы сатып алу қашан да қауіпті. Егер сіз осы тәсілмен зат алғыңыз келсе, тексерілген интернет ресурстарын таңдауға тырысыңыз. Алаяқтардың қармағына түспеуге тырысыңыз. Алаяқтарға алданбаңыздар! Егер сіз алаяқтық құрбаны немесе куәгері болсаңыз, міндетті түрде полицияға хабарласыңыз.

Мирас ҚОРЛАНОВ,
Тайынша ауданы ПБ ҚЛБ жедел өкілі,
Полиция аға лейтенанты.

ЗАҢ БАРШАҒА ОРТАҚ

Әрбір жеке және заңды тұлға Қазақстан Республикасының Конституциясына және Азаматтық кодексіне сәйкес өз құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сот арқылы қорғауға құқылы. Алайда, шығарылған сот актісі (шешім, үкім және басқа актілер) болса да, бұл бұзылған құқықтардың қалпына келтірілетінін білдірмейді. Бұзылған құқықтарды қалпына келтіру жоғарыда көрсетілген сот актісін орындау бойынша ғана жүзеге асырылады. Атқарушылық құжаттардың іс жүзінде жиі кездесетін түрлерінің бірі- атқарушылық құжаттың бір түрі болып табылатын және соттың, әдетте, атқарушылық іс жүргізу аясында тиісті сот актісін орындауға (мәжбүрлеп орындауға) мәжбүрлеу туралы бұйрығын қамтитын атқару парағы. Шешім азаматтық іс жүргізу кодексіне белгіленген тәртіппен, дереу орындалатын жағдайларды қоспағанда, ол заңды күшіне енгеннен кейін орындалады. Сот шешімі заңды күшіне енгеннен кейін атқару парағы жазылады. Мүлік тәркіленген, мемлекет кірісіне өндіріп алынған, сондай-ақ қылмыспен келтірілген залал өндіріп алынған, алимент өндіріп алынған, тарап мемлекет болып табылатын, мертігуден немесе денсаулықтың өзге де зақымдануынан, асыраушысынан айрылуынан келтірілген зиян өтелген жағдайларда, сот өз бастамасы бойынша атқарушылық құжатты ол жазып берілген күннен бастап келесі жұмыс күнінен кешіктірмей аумағы бойынша тиісті әділет органына орындау үшін жолдайды.

Бірінші сатыдағы сот атқару парағын (атқару құжатын) шешім заңды күшіне енген немесе іс Жоғары тұрған соттан қайтарылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жазып береді. Атқарушылық құжат судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылатын электрондық атқарушылық құжат нысанында жазылуы мүмкін. Атқарушылық құжаттың нысанын атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті әділет органы бекітеді. Соттың әрбір шешімі бойынша бір атқару құжаты беріледі. Атқарушылық құжат өндіріп алушыға беріледі не оның өтініші бойынша сот орындау үшін аумақ бойынша тиісті әділет органына не жеке сот орындаушысына жібереді.

Сот орындаушысы атқарушылық құжат болған жағдайда шешім шығарған сотқа он жұмыс күні ішінде не «атқарушылық іс жүргізу және орындаушылардың сот талап-арызының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзім өткеннен кейін бұл туралы хабарлауға міндетті, орындамаудың себептері туралы ақпарат беруге міндетті. Құжаттың атқарушылық көшірмесі мәжбүрлеп орындатуға ұсынылғанға дейін сот шешімін орындаған борышкер шешім шығарған сотқа бұл туралы үш жұмыс күні ішінде хабарлауға тиіс. Сот атқару құжатын аумағы бойынша тиісті әділет органына жіберген жағдайда немесе егер атқару құжаты өндіріп алушыға сот шешімінің орындалғаны туралы хабарланғанға дейін берілсе, өндіріп алушы өндіріп алушыны хабардар етеді. Заңды күшіне енген сот шешімін орындамау заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Гүлдана ЕЛЕМЕСОВА,
Тайынша аудандық сотының бас маманы.

*****

БАҚЫЛАУ МЕРЗІМІН ҰЗARTY

Тайынша аудандық сотымен СҚО бойынша ҚАЖД Тайынша ауданының пробация қызметі бөлімінің пробациялық бақылау мерзімін ұзарту туралы ұсынысы қаралды.

Қоғамнан оқшаулауға байланысты емес жазаны өтеуге сотталғандар берілген түзету мүмкіндігін пайдаланбай, жазаны өтеу шарттарын бұзады.

Мәселен, Тайынша ауданының ПҚБ есебінде тұрған екі сотталғанға қатысты пробациялық бақылау мерзімі 2 айға ұзартылды.

Тайынша ауданының ПҚБ есебінде тұрған Р. азаматы өз тарапынан бұзушылықтарға жол берді, СҚО бойынша ҚАЖД Тайынша ауданының ПҚБ-не дәлелді себепсіз тәрбие іс-шараларын өткізуге қатысу және тіркеу үшін келмеді, осылайша өз тарапынан шартты түрде соттау түрінде жазаны өтеудің бұзылуына жол берді. Екінші сотталғанға қатысты Көкшетау қаласында ҚР ӘҚБтК-нің 615-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік хаттама толтырылып, сол арқылы сотталған адам пробация қызметіне хабарламай әкімшілік-аумақтық бірліктің шегінен шығып, сот жүктеген "уәкілетті органның рұқсатынсыз басқа жерлерге шықпау" міндетін бұзған", оларға қатысты пробациялық бақылау мерзімін ұзарту туралы сотқа ұсыныс жіберілген.

Сотталғандар жазаны өтеу шарттары мен тәртібін бұзу фактілерін толық мойындады. Сот іс материалдарын зерттеп, пробация қызметінің бұл ұсынысын қанағаттандырып, шартты түрде соттау түріндегі жазаны 2 айға ұзартты.

Салтанат НҰРАХМЕТОВА, Тайынша ауданының ПҚБ инспекторы әділет аға лейтенанты.

Меншік иесі: «Тайынша таңы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.
Газет аудан әкімінің қолдауымен шығып, мемлекеттік ақпараттық саясатты жүргізу жөніндегі ресми басылымы болып табылады.
Индекс: 65710
Газет әр аптаның жұма күні шығады.

Директор -
Бас редактор
Гүл НУРАЛИНА

Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінде 2005 жылғы 14 желтоқсанда тіркеліп №6652-Г куәлігі берілген
Газет «Тайынша таңы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің компьютерлік орталығында теріліп, беттеліп, «Старкова А.А.» ЖК-де офсеттік тәсілмен басылған 020000. Көкшетау қаласы, Әуелбеков көшесі, 98 үй.
Тапсырыс 344. Таралымы 1300.

МЕКЕН-ЖАЙЫМЫЗ:
Солтүстік Қазақстан облысы, Тайынша қаласы, Қазақстан Конституциясы, 137-үй.
БАЙЛАНЫС ТЕЛЕФОННЫМЫЗ:
8 (715 36) 2-36-96
Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Қолжазба қайтарылмайды. Келген хаттарға жауап жолданбайды. Жарнаманың, келіп түскен материалдардың мазмұны мен мәтініне хабарлама беруші автор өзі жауапты.